

EMPERYALİST ÜLKELERDE İŞÇİ SINIFI YOKSULLAŞIYOR MU?

Aydınlık Dergisi, 11 Temmuz 2004

Yıldırım Koç

Sovyetler Birliği'nin emperyalist ülkelerde kapitalizmi devirme projesi 1920 yılı sonbaharında yeniden biçimlendirildi. Bu tarihe kadar, Rus Devrimi'nin Avrupa'da bir dizi devrimin başlatıcısı olacağı umudu vardı. Gerçekten bu nitelikte girişimler de oldu. Ancak 1920 yılı sonlarında bu umutlar büyük ölçüde sönmüştü. Strateji değiştirildi. Yeni stratejide, sömürge ve yarı-sömürgelerdeki anti-emperyalist hareketler desteklenecek, emperyalist sömürsü engellenecek, böylece gelişmiş kapitalist ülkelerde sınıf çatışmaları körüklenecekti. Bunun ardından da, işçi sınıfı komünistlerin öncülüğünü kabul edecek, ister parlamenter demokratik yoldan, ister ihtilalle, komünistler iktidara gelecekti.

Bu strateji, Komünist Enternasyonal'in 1920 yılı Ağustos ayında toplanan İkinci Kongresi'nde geliştirildi. Kongre'nin ağırlıklı konusu, "Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu" idi. 1920 yılı Eylül ayında Bakü'de Doğu Halkları Kurultayı toplandı. 1922 yılı Ocak ve Şubat aylarında, Uzak Doğu Halkları Birinci Kongresi toplandı. Komintern'in 1922 yılı Kasım ayında toplanan Dördüncü Kongresi'nde bağımlı ve sömürge ülkelerde işçi hareketlerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulandı. Komintern'in 1924 yılı Haziran-Temmuz aylarında toplanan Beşinci Kongresi'nde de ağırlıklı konu sömürge ve yarı-sömürgelerde anti-emperyalist mücadelenin örgütlenmesiydi. Bu çizgi İkinci Dünya Savaşı sonrasında da devam etti. Sovyetler Birliği, kendi ülke çıkarlarını da dikkate alarak, bağımsızlık mücadelelerine belirli bir destek verdi. Kapitalist olmayan yol tartışma ve uygulamaları da, emperyalizmin sömürü alanlarının sınırlandırılarak emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin geliştirilmesi çizgisine dayanıyordu.

Bu stratejinin ikinci ayağı ise, gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıflarıyla iyi ilişkilerin geliştirilmesiydi. Bu amaçla, emperyalist sömürüden yalnızca "küçük bir işçi aristokrasisinin yararlandığı" ve işçi sınıfının büyük bölümünün sıkıntı içinde olduğu ileri sürüldü. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1950'li, 1960'lı, 1970'li yıllarda yapılan kongrelerine sunulan raporlar okunduğunda, emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının durumunun "giderek kötüleştiği" yolundaki değerlendirmelere sık sık rastlanmaktadır. Özellikle 1970'li yıllarda Sovyetler Birliği'nin resmi yayınevi (Progress Publishers) tarafından yayınlanan yüzlerce araştırmadaki genel hava da budur. Emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının çok büyük kesimleri emperyalist sömürüden pay alırken, bunun açıkça ifade edilmesi farklı saflaşmalar ortaya çıkaracaktı. Bu da Sovyetler Birliği'nin işine gelmeyecekti. Bu durumda, emperyalist ülke işçi sınıfının yalnızca küçük bir bölümünün ("işçi aristokrasisi") sömürüden pay aldığını ve sınıfın geniş kesimlerinin giderek kötüleşen koşullarda yaşadığını ileri sürmek Sovyetler Birliği stratejisinin gereği idi.

Bugün de bu anlayışı (bu anlayışın nasıl bir stratejinin ürünü olduğunu pek düşünmeden) savunanlar var. Peki, gerçek böyle mi? Bence, hayır. Avrupa Birliği'nin bu konudaki iki yayını, genellikle azalan sendikalaşma oranlarına karşın, durumu göstermektedir.

Avrupa Birliği ülkelerinde doğumda yaşam beklentisi 1980-2000 döneminde yükselmeye devam etti. 1980 yılında erkeklerde doğumda yaşam beklentisi 70,5 yıld; 2000 yılında 75,3 yıl oldu. 1980 yılında kadınlarda doğumda yaşam beklentisi 77,2 yıld; 2000 yılında 81,4 yıl oldu.

AB ülkelerinde 2000 yılında ortalama haftalık çalışma süresi 40,3 saattir. ABD ülkelerinde işsizlik oranı 1994 yılında yüzde 9,9 iken, 2000 yılında yüzde 7,0'ye geriledi.

AB ülkelerinde sosyal koruma harcamalarının gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı 1991 yılında yüzde 26,4 iken, 2000 yılında yüzde 27,3'e yükseldi. Sosyal koruma harcamalarında devletin

katkı payı 1991 yılında yüzde 30,9 iken, 2000 yılında yüzde 35,8 oldu. Ücretlilerin katkısı ise 1991 yılında yüzde 23,6 iken, 2000 yılında yüzde 22,4'e geriledi ¹.

Gerçek ücretlerde de sürekli olarak gelişme sağlandı. ABD, Japonya ve AB ülkelerinde gerçek ücretlerinin yıllık gelişimi aşağıdaki çizelgede sunulmaktadır ²:

Ülke	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ABD	0,8	2,2	0,4	0,4	-0,5	0,4	1,2	3,4	2,4	2,8	0,9	1,2	2,3	1,5
Japonya	2,0	-0,2	-0,2	0,8	2,0	0,7	0,5	0,0	0,4	1,4	1,2	-0,2	0,1	1,0
Avrupa Birliği	1,4	2,5	0,1	-0,1	0,4	0,3	0,3	0,3	1,4	1,4	1,4	0,9	1,4	1,5
Belçika	4,8	3,8	2,1	2,1	-3,4	-0,7	1,2	0,0	2,1	-0,2	0,7	1,1	0,5	1,8
Danimarka	1,0	2,2	0,3	-1,5	1,2	1,5	1,3	2,0	1,3	0,2	2,2	1,5	1,3	1,9
Almanya	2,1	5,8	0,3	0,4	1,7	-0,4	-1,2	-0,1	0,8	0,5	-0,2	0,1	0,9	1,1
Yunanistan	-3,7	-3,6	-3,8	0,0	3,7	0,6	7,7	0,8	2,5	2,8	2,8	3,1	2,1	2,3
İspanya	3,4	4,5	2,0	-1,1	-1,1	1,0	-0,3	0,5	0,3	0,6	0,8	0,3	0,7	0,9
Fransa	0,4	1,5	0,4	-0,4	0,8	0,6	0,8	1,2	2,0	0,8	1,0	1,0	1,1	1,2
İrlanda	1,6	3,9	4,1	-0,2	-0,4	0,9	1,6	0,8	2,0	4,6	4,8	1,8	1,5	2,1
İtalya	1,7	0,3	-0,9	-1,8	-1,7	1,7	1,7	-3,6	0,4	0,2	0,4	-0,6	0,9	0,9
Lüksemburg	2,0	2,2	1,7	1,3	-0,7	0,5	1,1	0,6	2,4	2,0	0,8	0,6	0,5	1,0
Hollanda	1,5	1,5	1,3	0,1	0,2	-0,6	0,1	1,7	1,9	1,1	0,4	1,2	1,6	1,6
Avusturya	3,1	2,0	1,2	1,2	2,5	-0,7	0,0	2,0	1,2	1,0	-0,3	0,3	0,5	1,0
Portekiz	5,8	6,5	-0,8	0,0	2,9	2,6	2,9	1,2	7,6	3,4	1,1	1,6	-0,3	0,0
Finlandiya	0,5	-1,9	-2,9	2,1	4,2	1,0	-0,2	2,3	1,1	0,0	1,5	0,7	1,4	1,6
İsveç	-3,4	1,8	-1,5	3,1	0,0	5,9	2,8	1,8	0,1	5,7	2,8	1,8	1,8	2,2
İngiltere	1,4	1,0	0,4	1,0	0,6	0,6	2,1	2,4	2,7	4,3	4,6	2,8	3,4	3,4

Bence artık Sovyetler Birliği tezlerini bırakmakta, emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının çok büyük bölümünün emperyalist sömürden pay aldığını ve hayatlarından memnun olduklarını görmekte yarar var.

¹ European Commission Directorate-General for Employment and Social Affairs, **The Social Situation in the European Union - 2003**, Belçika, 2003, s.184-191.

² European Commission Directorate-General for Employment and Social Affairs, **Employment in Europe - 2003, Recent Trends and Prospects**, Belçika, 2003, s. 202-206.